

Vest jih je gnala v upor proti tiranu

Današnji dan, 20. julij, je za nemški narod dan ponosa in hkrati bridke bolečine. Na ta dan se spominja Nemčija upora z dne 20. julija 1944, ko je hotela skupina nemških častnikov in politikov odstraniti Hitlerja in vrniti nemškemu narodu čast in svobodo, svetu pa mir. Zaradi nesrečnega slučaja pa se to ni posrečilo in so še sami postali Hitlerjeve žrtve.

Nekateri skušajo prikazati upor z dne 20. julija kot poskus reakcionarjev, da bi z žrtvovanjem Hitlerja obvarovali Nemčijo pred popolnim porazom in maščevanjem zmagovalcev, ker so častniki pač spoznali, da je vojna izgubljena. Tako tolmačenje pa je tendenčno in nepravilno. Upor so zasnovali in sodelovali pri njem možje, ki so bili po svojem svetovnem in političnem nazoru že od vedno nasprotniki hitlerjanskega totalitarizma in zločinskega nasilja. Dokazano je, da so mnogi med njimi mislili na upor že davno prej, celo že pred izbruhom vojne, kakor npr. župan v Leipzigu Karl Friedrich Goerdeler, ki je že poleti 1939 potoval v Anglijo in Francijo ter spodbujal tamkajšnje državnike k odporu proti Hitlerjevemu nasilju.

Armadni general Ludwig Beck, glavni voditelj vojaškega upora, je že leta 1938 odstopil kot poveljnik glavnega štaba nemške vojske, ker se ni strinjal s Hitlerjevimi načrti. Doma je bil iz Porenja in globoko veren. Bil je prepričan, da vodstvo nemške države in nemškega naroda ne sme biti v rokah človeka brez vesti in ozirov.

Tudi grof Klaus Schenk von Stauffenberg je bil prepričan katoličan. Bil je vzgojen v duhu, ki je bil popolnoma nasproten Hitlerjevi ideologiji in nasilju. Stauffenberg je bil tisti, ki je dvajsetega julija 1944 opoldne nastavljal bombo, skrito v aktovki, v Hitlerjevem glavnem stanu v bunkerju »Wolfsschanze« pri Rastenburgu v Vzhodni Prusiji. Bomba je ubila ali ranila več visokih častnikov Hitlerjevega štaba, toda Hitler sam je ostal po čudnem slučaju živ in niti ne resno ranjen. Morda je bilo v božjih načrtih, da še sam doživi popoln zlom svojih načrtov. Toda ker je bil upor preračun na to, da bo Hitler odstranjen, je bil s tem obsojen na neuspeh.

Hitler se je strašno maščeval. Še isto noč so ustrelili v Berlinu von Stauffenberga in tri druge višje častnike, ki so sodelovali pri uporu. Naslednje tedne in mesece je dal Hitler pobiti nad 700 višjih častnikov. Najbolj ugledne med njimi je dal obesiti na klavniške kavlje, potem ko so jih grozno mučili in poniževali. Usmrtitve je dal fil-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Rešitev južnotirolskega vprašanja je nujna

Te dni je južnotirolsko vprašanje ponovno stopilo v ospredje zanimanja italijanske javosti. Po terorističnem atentatu, pri katerem je žal izgubilo življenje nekaj pripadnikov oboroženih sil, je italijanska vlada razvila živahno diplomatsko dejavnost in tudi sprejela nekaj protiavstrijskih ukrepov z namenom, da bi prisilila avstrijska oblastva, naj tesneje sodelujejo pri izsleditvi in preganjanju teroristov. Očitno je, namreč, da imajo ti svoja oporišča na avstrijskem ozemlju in da prejema o moralno in finančno podporo določenih avstrijskih (in tudi zahodnonemških) nacionalistično usmerjenih krogov.

Najbolj viden protiavstrijski ukrep je prav gotovo italijanski »veto« proti sprejemu Avstrije v Skupno evropsko tržišče. Poleg tega je treba omeniti številne italijanske protestne note avstrijski vladi in pred dnevi tudi bonnski vladi. Povod za zadnjo noto je dala znana zahodnonemška revija »Spiegel«, ki je objavila razgovor z Norbertom Burgerjem, znanim voditeljem teroristov, ki je pred kratkim v Avstriji celo ustanovil novo politično stranko. V intervjuju je Burger med drugim izjavil, da so teroristični atentati v Južnem Tirolu potrebni in upravičeni, češ da ni drugače mogoče premakniti južnotirolskega vprašanja z mrtve točke.

Avstrijska oblastva so spričo teh izjav odredila zaplenbo zadnje številke revije »Spiegel« in hkrati izdala zaporno povelje proti Norbertu Burgerju. Še pred tem pa so zastražila italijansko-avstrijsko mejo z vojaškimi oddelki, da bi na ta način teroristom preprečila prehode.

Vsakdo razume, da so sicer takšni ukrepi potrebni in umestni, vendar se bo vse to izkazalo za nekoristno, če ne pride do pravične in poštene politične rešitve južnotirolskega vprašanja. Za takšno rešitev pa je v prvi vrsti pristojna italijanska država sama. Za človeka zdrave pameti in poštenih misli ter namenov je naravnost nerazumljivo, čemu in zakaj se rešitev tega manjšinskega vprašanja toliko časa zavlačuje. Če se je namreč izkazalo, da je treba določene norme posebnega statuta dežele Trentinsko-Južni Tirol, predvsem kar zadeva bocensko pokrajino, kjer imajo Južni Tirolci nesporno večino, popraviti in izpopolniti in sicer v skladu z zahtevami in željami zakonitih predstavnikov nemško govorečega prebivalstva, je treba od besed in obljub preiti k dejanjem, ne pa se s problemom diletantsko poigravati in skušati z najrazličnejšimi bizantinizmi dejansko ohraniti sedanje stanje.

Prav to dvojje, diletantizem in bizantinizem, sta po našem mnenju glavni vzrok, da še ni

videti pravega izhoda iz te krize. Vprašanje meje na Brennerju je po izjavah odgovornih ljudi v Južnem Tirolu in v Avstriji izven vsake razprave, saj si samo kak fantazma in skrajnež more predstavljati, da je danes mogoče brez hudih mednarodnih zapletljajev spreminjati konfiguracijo današnje Evrope. Zato bi morala biti pravična in poštena rešitev južnotirolskega problema enostavna in lahka.

Prav gotovo pa drži, da more vsako nadaljnje odlašanje rešitve krepiti v nemškem svetu tiste politične sile, ki se oplajajo in si kujejo politični kapital, sklicujoč se na nacionalna in patriotska čustva ljudskih množic, kot sta pred desetletji ravnala Mussolini in Hitler. S tem spravljajo v zagato demokratične sile, ki so danes sicer v večini, a ki se utegnejo nevarno ošibiti, glede na hude in trajne očitke nacionalistične propagande.

Temeljne koristi evropske demokracije zato zahtevajo, da se čimprej najde poštena rešitev južnotirolskega problema, k čemur morajo seveda pripomoči tudi avstrijske demokratične stranke, ki imajo tudi same del odgovornosti, če kriza še ni odpravljena.

To tembolj upravičeno trdimo, ker avstrijsko demokracijo presojujemo predvsem po njenem ravnanju s koroškimi Slovenci. To ravnanje pa je bilo in je takšno, da ji nikakor ne dela časti, tem manj pa, da bi se z njim pred svetom in zlasti pred Italijani lahko ponašala. Škoda je samo, da se ne najde nihče, ki bi zlasti ob tem avstrijsko-italijanskem sporu znal to resnico glasno povedati mednarodni javnosti.

—0—

ZAUPNICA VLADI

V petek je izrekla poslanska zbornica zaupnico vladi v zvezi s parlamentarno debato o zunanji politiki. Zaupnico so predložili krščanski demokrati, socialisti in republikanci. V besedilu je rečeno, naj bi vlada v prihodnjih tednih in mesecih storila vse, kar more, da bi dosegla pri Združenih narodih in drugod na odgovornih mestih pozitivne rezultate za pomirjenje na Bližnjem vzhodu in začetek pogajanj o Vietnamu.

Za zaupnico je glasovalo 287 poslancev, proti pa 207. Potrebna večina je znašala 248 glasov.

V združenih narodih je Italija glasovala za pakistansko resolucijo, ki poziva Izrael, naj odneha z vsemi ukrepi za priključitev starega dela Jeruzalema, vendar pa ne zahteva od Varnostnega sveta, naj to izsili.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 23. julija, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste...; 11.15 Oddaja za najmlajše: Pripovedke iz davnine: »Kako je Poteh iskal resnico«; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 15.15 Iz ruske folklorne; 16.00 »Zupan«, radijska drama, napisal Nicola Manzari, prevedla Nada Konjedić. Igra RO., režira Jože Peterlin; 17.30 Vabilo na ples; 18.30 Simfonične pesnitve; 19.30 Pesniku Alojziju Gradniku v spomin; 19.45 Zbor »Vasilij Mirk« s Proseka-Kontovela, vodi Ignacij Ota; 20.30 Operetne melodije; 21.00 Kromatična fantazija; 22.10 Sodobna glasba.

• PONEDELJEK, 24. julija, ob: 11.50 Zvočne razglednice; 12.10 Počitniška srečanja, pripravlja Saša Martelanc; 12.25 Za vsakogar nekaj; 13.30 Pričljubljene melodije; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 Starokrščanske bazilike v Italiji, pripravil prof. Rafko Vodeb; 19.15 Anketa o Poljski; 21.00 Slike iz narave v slovenskem pripovedništvu: »Edward Kocbek«, pripravil Franc Jeza; 21.20 Znani pevci; 22.35 Samospeli za glas in klavir.

• TOREK, 25. julija, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne — V starih časih: Lelja Rehar: »Tebe ljubim samega, iz muojga srca pravega«; 13.30 Glasba po željah; 17.50 Glasba za vaš transistor; 17.50 Ne vse, toda o vsem; 18.00 Zborovske skladbe Petra Liparja; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.00 »Otok zakladov«, Napisal Robert Louis Stevenson Prevod Pavla Holečka, dramatisacija Jožka Lukeša, Konec; 20.35 Amilcare Ponchielli: »La Gioconda«.

• SREDA, 26. julija, ob: 12.10 Žena in dom; 13.30 Glasba iz filmov in revij; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 »Roentgen in njegovi žarki«, pripravil dr. Rafko Dolhar; 18.30 IOWA String Quartet; 20.35 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.05) Obletnica meseca: »Ob 300 letnici smrti velikega arhitekta Francesca Borrominija«, pripravil Dario Jagodić.

• ČETRTEK, 27. julija, ob: 12.00 Antonio Fogazzaro: »Mali stari svet«. Prevod in radijska priredba Martina Jevnikarja. Osma oddaja. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu, oddajo vodi Jože Peterlin; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 Odvetnik za vsakogar; 18.00 Zbor »Antonio Illersberg; 18.30 Simfonične skladbe našega stoletja; 19.00 Otroci na počitnicah. Pripravila Nerina Švab; 20.35 »Iz dneva v dan«, radijska drama, napisala Marianne Colijn, prevod Franc Jeza. Igra RO., režira Stana Kopitar; 21.15 Jazzov kotic; 22.30 Skladbe davnih dob. Mačrigali Luca Marenzia.

• PETEK, 28. julija, ob: 12.10 Med tržnimi stojnicami, pripravil prof. Tone Penko; 13.30 Glasbeno rotovanje okoli sveta; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 Kam v nedeljo?; 18.20 Slovenski solisti; 18.55 Poje zbor »Ljubljanski zvon«, Jože Hanc; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik: Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe.

• SOBOTA, 29. julija, ob: 11.50 Orkestri lahke glasbe; 12.10 Alpska jezera; 13.30 Semenj plošč; 14.45 Pojeta: Marisa Sannia in Alex Harvey; 15.00 Glasbena oddaja za mladino; 16.00 Avtoradio — Oddaja za avtomobiliste; 16.30 Pravljičnice slovenskih avtoriev: »Peter iz telefona«. Napisala Mira Mihelič; 17.50 Ne vse, toda o vsem; 18.00 Slavospev vinu v slovenskih ljudskih pesmih; 19.00 Počitniška srečanja, pripravlja Saša Martelanc; 19.30 Nastopi zabavnih ansamblov na Radiu Trst; 20.35 Teden v Italiji; 21.00 Antonio Fogazzaro: »Mali stari svet«. Prevod in radijska priredba Martina Jevnikarja. Deveta in zadnja oddaja; 21.40 Vaški ansambli; 22.15 Skladatelj, ki so se navdihovali pri ljudski glasbi; 22.35 Za prijeten konec tedna.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 23. julija, nedelja: Branislav, Brana
- 24. julija, ponedeljek: Kristina, Ina
- 25. julija, torek: Jakob, Radoslav
- 26. julija, sredo: Ana, Nuša
- 27. julija, četrtek: Natalija, Dušan
- 28. julija, petek: Zmago, Viktor
- 29. julija, sobota: Marta, Marina

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphi« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Arabci pred težko odločitvijo

Alžirski predsednik Boumedienne ki je najhujši skrajnež med Arabci, in iraški predsednik Aref sta priletela v ponedeljek v Moskvo, da bi se kot predstavnika arabskega sveta pogovorila s sovjetskimi voditelji o nadaljnjih načrtih v zvezi s krizo na Bližnjem vzhodu. Predvsem sta obvestila Brežnjeva, Kosigina in druge sovjetske državnike o sklepih in načrtih arabskih voditeljev, ki so imeli zadnji čas vrsto sestankov, zlasti pa o tistem, kar so sklenili na »majhnem arabskem vrhunskem sestanku«, ki se je končal v nedeljo v Kairu. Tega vrhunskega sestanka so se udeležili poleg Boumedienne in Arefa seveda Nasser, sirski predsednik Atassi in sudanski predsednik Azhari.

DRUGE VRSTE EGIPČANI

Po poročilih, ki jih objavlja egiptovska vojska in radio, bodo Egipčani v sedanjih praskah ob Sueškem prekopu kmalu nadomestili vse, kar so zamudili v vojni proti Izraelu. Po teh poročilih so izraelske izgube v teh praskah ogromne, egiptovske pa minimalne. Za vzgled samo en primer: v eni teh prask so baje izgubili Izraelci pet letal, osem tankov, deset oklepnih avtov, sedem tovornjakov, dva stražna čolna, enega vlačilca, tri gumaste čolne in dva topa, poleg tega pa sta bili zadeti dve skladišči municije in en hranilnik nafte, kar je povzročilo hud požar; Egipčani pa so istočasno imeli samo štiri ranjene in so izgubili — en tank.

Najbrž so to kakšne druge vrste Egipčani.

Na žalost pa so ravno zdaj, ko se je za-

čela baje vojna sreča Egipčanom tako nasmihati, prispeli opazovalci Združenih narodov, ki naj bi napravili konec praskam ob Sueškem prekopu. Egipčani imajo res smolo...

DO SREDINE 1969 BLOKIRANE NAJEMNINE ZA UPOKOJENCE

Posebna poslanska komisija je končala preučevanje zakonskega osnutka, ki ga je predložila vlada v Rimu za blokiranje najemnin Komisija predlaga, naj bi blokirali najemnine upokojencev, težkih invalidov in drugih gospodarsko šibkih kategorij do 30. junija 1969, pod pogojem, da družinski dohodek teh ljudi ne doseže 100.000 lit me-sečno.

V ta predvideni ukrep pa niso vključeni morebitni obrtni in drugi poklicni lokali, temveč samo stanovanja. Poleg tega je komisija predložila še več drugih popravkov k zakonskemu predlogu.

PAMETNA IDEJA

Neka mati predlaga v koroškem »Našem tedniku«, da bi izdali za naše slovenske otroke zgoščeno napisano knjigo o slovenski politični in kulturni preteklosti »Sicer bo prišel čas, ko bodo tujci, ki se zanimajo za nas, o nas več vedeli, kakor pa mnogi naši otroci,« pristavlja. Niti mnogi odrasli npr. ne vedo, da so Slovenci prej imeli svojo neodvisno državo kakor velika večina drugih evropskih narodov ter da je bila slovenska beseda živega jezika prej napisana kakor npr. italijanska.

Izraelski David - Moshe Dayan

Nasserjev protiigralec v sedanjem vročem sporu na Srednjem Vzhodu je Moshe Dayan. Tudi ta ima za seboj burno življenje in je delno tudi od njega odvisno, ali bo prišlo do mirnega sožitja Arabcev in Izraelcev. Oba sta politika in generala. Razlika med njima pa je v bolj odkritem Dayanovem značaju in pa v tem, da je na bojišču vedno znal poraziti svojega nasprotnika.

Moshe Dayan je po rodu »sabre«. S to besedo imenujejo Judje bodeči kaktusov sad v puščavi; pa tudi človeka, rojenega na puščavskih tleh, ki se mora trdo boriti za obstanek. Doma je iz poljedelske naselbine, »kibuca« Degania, kjer se je rodil 20. maja 1915. Tja so se starši priselili iz Ukrajine. Šele dvanaest let je imel mali Mojzes, ko se je vpisal v tajno društvo »Haganah«, ki je imelo takrat, proti volji angleških protektorjev, namen pripraviti izraelsko državo. Štirinajst let star se je udeležil že prvih bojev proti Arabcem. Kmalu so ga Angleži postavili za drugega poveljnika zaščitnih straž. Ko pa so razglasili »Haganah« za nezakonito, je Dayan na svojo roko tajno vežbal judovsko državno gibanje. Zato je bil l. 1939 obsojen na 5 let ječe.

V drugi svetovni vojni je organiziral čete, ki so se v Arabce preoblečene bojevale proti francoskim odpadnikom v Siriji. Pri tem je dosti doprinesel k zavezniški zmagi. V bojih v Libanonu je izgubil tudi levo oko. Zato ga Nasser zasmehljivo imenuje »sinajski pirat«.

Leta 1948 je Dayan kot brigadni general spet veliko pripomogel k zmagi novostanovljenega Izraela nad Arabci. Drugič je potolkel Arabce leta 1956 in tretjič zdaj.

Dayan je obiskoval višje vojne šole v Ameriki in Angliji. Bil je kot pristaš Ben Gurionove struje tudi že kmetijski minister. Pod njim se je izraelsko poljedelstvo močno razvilo. Obenem je preučeval arheološke vede, kar mu je omogočilo, da je odkril v sinajski puščavi staro tlakovano rimsko cesto. Tudi po njej je v zadnjih bojih spustil svoje tanke.

Ko se je letos sklenil arabski obroč okrog malega Izraela, je Moshe Dayan na splošno ljudsko željo sprejel vojno ministrstvo in vrhovno poveljstvo. Svojega naroda ni razočaral.

Ko je bila domovina ogrožena, je vsa družina zgrabila za orožje in oče je že drugič kot David rešil Izrael pred orjaškim Goljatom. Iz zraka je v malem letalu vodil svoje čete do Sueškega prekopa in do svelega mesta Jeruzalema, ki naj bi postal v drugič judovska prestolnica, kar je prenehal biti leta 77 po Kr., ko je rimski vojskovodja Tit zavzel mesto in zatrl veliki upor judovskega ljudstva. V tisti vojni je padlo nad milijon Judov, vendar se je judovski narod, čeprav razpršen po vsem svetu in stalno zatiran ali celo krvavo preganjan, ohranil. Zdaj je doživel svoje prerodenje v lastni državi. Zato jo tudi tako hrabro brani.

PREJELI SMO

Nasserjeva ideologija

Spoštovano uredništvo!

Prosim, da bi objavili spodnje vrstice, ki jih pošiljam v dobri veri, da bodo — s primernim obrazloženjem (komentarjem) z Vaše strani — pripomogle k razčiščenju pojmov, v zadevi, ki smo jo zadnji čas vsi zaskrbljeno spremljali po časnikih, radiu in televiziji.

Gre za komaj končano (upajmo!) vojno na Bližnjem vzhodu, med Izraelom in Arabci, glede katere so bila naša čustva in mnenja ponovno deljena, ne oziraje se na uradno stališče raznih držav do ene ali druge vojujoče se stranke. To je prišlo zlasti do izraza v italijanski republiki, v kateri živimo.

SFR Jugoslavija je — kot znano — izjavila tudi preko svojega najvišjega predstavnika, maršala Tita, da bo nudila vso pomoč Arabcem ter je odločno obsodila — agresijo njim nasprotnih Izraelcev. Enako so se izrekli vodilni državniški komunistično-socialističnega bloka s Sovjetsko zvezo na čelu, kar nikogar ni presenetilo, še manj pa dejstvo, da se stari marksist (v kolikor se med marksiste še prišteva) Pietro Nenni z njimi ni strinjal, in sta demokršćanska prvaka Fanfani in Moro tokrat raje previdno kolebala.

Močno pa je marsikoga začudilo (da ne rečem porazilo!) pisanje mnogih revij in časnikov, kot so Epoca, Figaro in drugi, v katerih ne moremo reči, da ne bi bili objektivni in resni v obravnavanju velikih reči, ki pretresajo svet (četudi izhajajo v takozvanem »kapitalističnem taboru«, prikrojeni po njegovem okusu).

Govora je o *nacističnih vojnih zločincih*, ki služijo pod tujimi, arabskimi imeni, predvsem v ZAR. Če gledamo — kot smo vajeni — v Nasserju borca za popolno enakopravnost Egipta in svobodo tlačanih kolonialistov in polkolonialnih narodov, je težko razumeti (v kolikor nočemo biti makiavelisti), zakaj se pri tem poslužuje dovčerajšnjih zatiralcev po isti svobodi hrepenečih evropskih narodov, zverinskih morilcev, katerih roke so krvave od neskončne vrste zločinov nad njimi. So si mar naredili puščajniško raševino in si potresli pepela na skesane glave, zdaj, ko so na varnem v Nasserjevi deželi? — Kaj še! Zgodba Savla — Pavla se tu ne ponavlja, še otrok bi vanjo ne mogel verjeti!

Ko Epoca (št. 873 od 18. junija t. l.) nič kaj laskavo ne odpravi »papirnatega tigra« Nasserja (kot ga je imenoval Dayan), ki kar plava v zvišnem samoljubju, peklenko žejen časti in slave in si na sanjskih prividih Hitlerjevih lahkih zmag, gradi svojo zamišljeno veličino, ironično ugotavlja, da se je njegovih petnajst let besedne bojevitosti in blufiranja v komaj petnajstih urah žalostno sesulo v nič. Nato dokaj spretno razčlenjuje vzroke njegovega poraza. Res, da se je Sirija na bojnem polju kaj slabo izkazala, pravi, saj je nastopila komaj z nekaj letali (ki so bila takoj uničena) in je obstreljevala kvečjemu kak obmejni kibuc;

res, da si jordanski kralj Hussein ni želel Nasserjeve zmage (vedoč, da bi slednjič obračunal z njim), kar pa je bilo — mimo herojske požrtvovalnosti Izraelcev — ki so se to pot bojevali za goli obstanek — odločilno za izid spopada med Davidom in Goljatom, je treba iskati v samem bistvu Nasserjevega režima in nikjer drugje.

Egiptčanska vojska je imela samo na Sinajskem polotoku preko stotisoč do zob oboroženih vojakov (s sovjetskimi tanki, Migi in Iljušimi), te vojne pa egiptčansko ljudstvo ni želelo ali vsaj ni hotelo iti za Nasserja v klavnico. Diktatorji so vedno prej ali slej žrtve svoje lastne igre. Podložnike silijo, da dele z njimi njih sovraštvo in norčije; ti to hlinijo, ker pač morajo, ko pa izbruhne vojna, je burke konec in na bojišču ostanejo le hiače in čevlji bežeče armade. Pa čeravno bi se bili Egiptčani bojevali kakor levi, rezultat ne bi bil drugačen, ker Nasserjev strateški načrt je bil vse prej kot pa genialen. A o njem ne bomo razpravljali.

Bolj nas zanima trditev pisca Ricciardettija, da je *nasserizem pravzaprav hitlerizem*. Poglejmo zakaj!

Prvič, piše »Figaro«, zaradi njegove ideologije, če more sovraštvo do Židov (ki ga ima v krvi) sploh veljati za ideologijo. Od nacizma je prevzel vso protijudovsko literaturo. Egipt se ponaša z nič kaj zavidljivim prvenstvom, da je po drugi svetovni vojni razprodal okoli dva milijona (do konca 1956. leta 911 tisoč) izvodov nacističnega evangelija »Mein Kampf« (po arabsko »Al Kifawi«).

Drugič, ker je nasserizem sprejel med svoje kadre več tisoč nacističnih kriminalcev. Polkovnik Al Nacker, vodja Službe državne varnosti, je bivši SS-ovski Grossaktionleiter, poveljnik Hitlerjeve straže in tajne policije na Poljskem, Leopold Gleim. Njegova pomočnika sta Hasan Soliman in Amman,

SS — odnosno SA — Gruppenleiterja Moser in Fuble. Polkovnik Hamir Sulejman, vodja državne tajne policije, je bivši gestapovski glavar v Ulmu, Heinrich Selmann, načelnik političnega oddelka Ben Salem pa je nekdanji Bannfuhrer Bernard Bender. Visoki mesti v Nasserjevem propagandnem stroju imata še Goebbelsov sodelavec Hans Apler in Franz Bartel, eden izmed glavnih gestapovcev v Katowicah. Morebiti, da kateri naštetih danes ni več med živimi, vsekakor pa so mu gotovo našli enakovrednega naslednika.

Tretjič, vse delikatne in važnejše veje državne uprave Nasserjeve vladavine so organizirali bivši nacistični funkcionarji na njih značilen način, saj je bilo samo v Službi državne varnosti v letu 1958 kr 6249 »porabljenih« nemških nacistov! Deportirala je vse angleške, francoske in apolidne Žide ter konfirirala njihovo premoženje. Egiptčanski Židje so ji bili izročeni na milost in nemilost; njihove osebne izkaznice so posebne (rumene) barve, zanje velja policijska ura in usoda aretiranih (zvečine ponoči, po tolikanj preizkušenem sistemu — »Nacht und Nebel«) so koncentracijska taborišča ali je celo neznana. V enem izmed petih (dokazanih) lagerjev, je vrhovni kirurg Naim Fahim, nekoč strah in trepet — po vivisekciji razvpitega »Desetega bloka«, Hauptstabsarzt Heinrich Willermann. Karikature in vinjete smešijo na prostaški način Izraelce in Žide sploh, prav kot v časih zločasnega Streicherja.

Na nedavni tiskovni konferenci na Dunaju je spričo tega nečloveškega ravnanja, ki smo ga nazkazali, znani raziskovalec nacističnih grozodejstev, Simon Wiesenthal, protestiral, in ožigosal neodiskriminacijski delirij nacističnih banditov, ki so — oviti z Nasserjevo zastavo — psihološko in materialno pripravili ta arabsko-židovski konflikt.

V interesu vsega miroljubnega človeštva in pravice je, da pridejo tudi ti nacistični kriminalci pred sodišče po zasluženem plačilo, ne pa da pašujejo v Nasserjevi senci in kujejo načrte za nov svetovni požar.

Dušan Bufon, dipl. pravnik

Ustanovljena je „Pomorska zveza Slovenije“

V Sloveniji so ustanovili pretekle dni Pomorsko zvezo Slovenije. Namen organizacije je zbrati vse slovenske ljudi, ki jim je morje pri srcu, in gojiti pomorsko miselnost med Slovenci. Morje pa je vez med narodi.

V kratkem bo dobila Slovenija železniško zvezo s svojim glavnim pristanom, Koprom, in s tem bo zagotovljen razmah tega mesta kot pristana, pa tudi ves slovenski narod se bo s tem krepkeje in bolj zavestno usmeril k morju in pomorstvu. Sicer pa so Slovenci vedno ljubili morje. O tem pričajo med drugim slovenske ljudske pesmi in legende, o starodavni pomorski tradiciji Slovencev pa pričajo mnogi pomorski izrazi, ki so prešli tudi v vsakdanji govor, tako da se jih sploh več ne zavedamo.

—0—

Ameriška družba EPSC se je ponudila, da bi zgradila v Sloveniji na svoje stroške veliko akumulacijsko plinsko-turbinsko elektrarno. Te dni je bilo v Mariboru posvetovanje o tem. Niso pa se ga udeležili predstavniki poslovnega združenja za energetiko Slovenije.

DOKTOR SMRTI

15

LEV DETELA

Arhimedov je skočil k telefonu in poklical policijo.

Fragada je hlipal pri steni, Kvadratnik je zopet vzrojil.

»To mi bosta plačala!«

Ko so pred vrtom zatulile sirene policijskih avtomobilov, sva si z Arhimedovom zares oddahnila.

Policijski komisar je odpeljal oba blazneža na policijo, medtem ko smo z Arhimedovom in nekaterimi policisti pregledali prostore strašne hiše.

Povsod smo lahko našli mučilne naprave, bodala, pošastne maske. Spet sem lahko videl nesrečni podstrešni prostor z voščeni lutkami. Videl sem pošastno masko blaznega morilca, ki me je na smrt preplašil v deževni noči v krčmi.

Na čudnih hodnikih smo odkrili stare slike, ki so prikazovale usmrčevanja v glavnem mestu.

Naslednjega dne so časopisi podrobno poročali o Kvadratnikovem primeru, o Mohamedu, o meni, o zamorcih in Fragadi. Policija je res odkrila prvotni botanični vrt, polovila divje zamorce in jih internirala na podeželju.

Inšpektorji in zdravniki so ugotovili, da profesor Kvadratnik in Fragada nista priserbna, temveč da so ju okužile zelene zvezde verde. Veliko so se tudi mudili ob čudni napravi Mohamedu. Tega je usmerjal Kvadratnik na ubijalne pohode. Tako si je v deževni noči, ki sem jo prebil v zakotni predmestni krčmi, na Kvadratnikovo povelje nadel prav Mohamed masko blaznega morilca in me hotel ubiti. Pozneje je pokončal kitajskega zdravnika, ki me je zdravil — zopet na Kvadratnikovo ukaz. Fragada je v večernih urah skupaj s svo-

jimi zamorci umoril tri dekleta, ki so se vračala domov. Kvadratnik je Fragado večkrat pohvalil zaradi tega dejanja in gotovo bi se zgodilo še marsikaj nezasišanega, če ne bi z Arhimedovom tako hitro posegla v dogajanje.

Učencji so pregledali Kvadratnikove inštrumente in jih uničili, ko so ugotovili, da so močno okuženi z verdi.

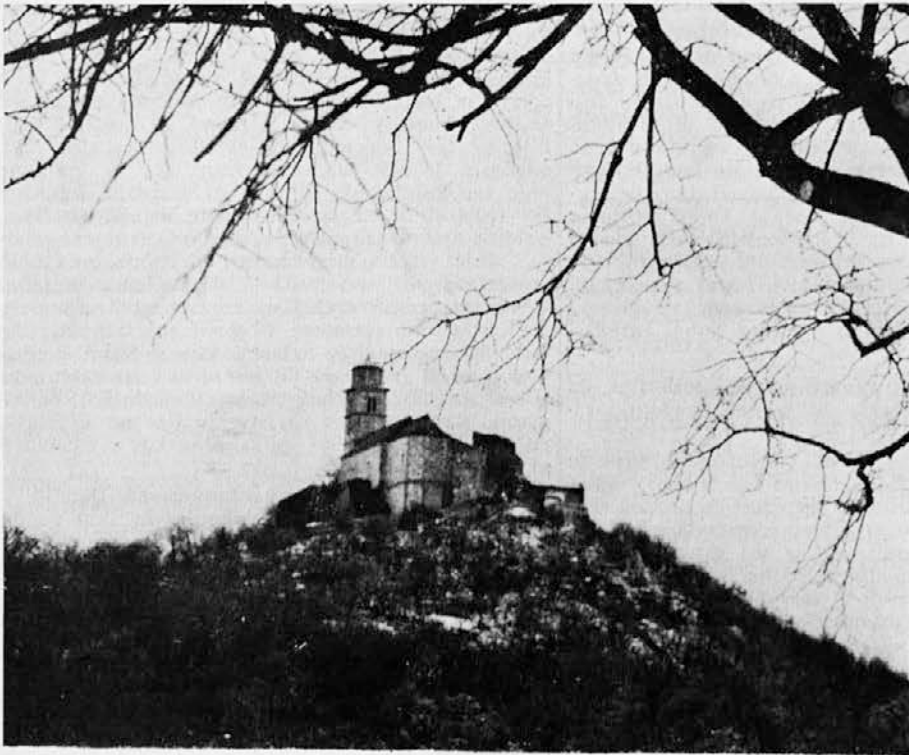
Kvadratnika in Fragado so vtaknili v bolnišnico in ju zdravili več kot deset let. Ko sta ozdravela, sta se zgrozila nad svojim početjem. Fragada je napravil samomor, medtem ko se je Kvadratnik zagrenjen umaknil v brazilске pragozdove in ne vem natančno, kje danes v samoti živi.

O meni in Arhimedovu so časopisi pisali kot o velikih junakih. Posebno Arhimedovega poguma niso mogli prehvaliti. Dogodki, ki sem jih opisal, so mi prinesli veliko priznanja, več kot vsa moja literarna dela, in se mi zdi, da bom slovel zlasti zaradi zgodbe, v katero sem se ujel zaradi prijateljstva do Kvadratnika in mojega poklicnega zanimanja, medtem ko bodo moje resnično ustvaritve, moje dobre knjige, moje resnično življenje, ostale pozabljene ali neznane.

Konec

Tržaškega

REPENTABOR VABI

V nedeljo, 23. julija, bo imela Slovenska prosveta svoj tradicionalni slovenski tabor na Repentaboru. Letošnjemu taboru daje osrednjo misel jubilej 1200-letnice pokristjanjenja Slovencev.

Prvi del bo kratka pobožnost v cerkvi z zahvalo za veliki dar vere. Drugi del z narodno prosvetnim sporedom pa bo na prostem pred repentabor-sko cerkvijo in bo obsegal:

Pesem Beneških Slovencev — pel bo cerkveni pevski zbor iz Štoblanka in bodo tako naši rojaki izpod Matajurja prvič sodelovali na taboru.

Moderne melodije bo igral kvintet mladih študentov »Pleiades«.

Peli bodo Fantje izpod Grmade pod vodstvom Iva Kralja.

O jubileju bo spregovoril Drago Stoka.

Združeni pevski zbori Zvezde cerkvenih pevskih zborov s Tržaškega bodo pod vodstvom prof. Humberta Mamola zapeli nekaj pesmi.

Svoj pozdrav bo prinesla tudi Gorica.

Dijaki tržaških višjih slovenskih srednjih šol bodo v okviru Slovenskega odra izvajali osrednji del drame Zorka Simčiča: »KRST PRI SAVICI«.

Začetek prireditve bo ob 17. uri.

Udeleženci si bodo lahko postregli s teranom in pršutom, pa tudi z drugimi hladnimi pijačami.

V primeru slabega vremena bo prireditev v Finžgarjevem domu na Opčinah in sicer prva bo ob 17. uri, druga pa ob 20.

KOLONIJA »SLOKAD« V DRAGI

Sredi romantičnega Krasa, a vendar ne daleč od Trsta, imamo prijazno in prikupno vasico s pomenljivim imenom Draga. Tu že več let v poletnih mesecih uspešno deluje počitniška kolonija dobrodelne ustanove »Slokad«.

V tem mesecu so v koloniji dečki. Poleg možnosti lepih sprehodov v kraško naravo se dečki večkrat vozijo na kopanje v Sosljan. Ta kolonija ima namreč to redko prednost, da lahko nudi otrokom prijetno kopanje ob žgočem soncu ob morju, a hkrati mnogo svežega zraku sredi lepe kraške narave.

Kdor se mora v teh »pasjih« dneh potiti

po tovarnah, polju ali uradih, kar nekam zavida tem srečnim otrokom, ki imajo priložnost prebiti ves mesec v tako prijetnem kraju in veseli družbi.

V avgustu bodo na vrsti deklice. Starši, ki želijo privoščiti svojim otrokom mesec veselih in zdravih počitnic v Dragi, naj se nemudoma zglasijo v ul. Donizetti 3 v Trstu, in sicer vsak dan od 10. do 12. ure.

RAZDELITEV NAGRAD VINOGRADNIKOM

V soboto, 22. t. m., bodo ob 19. uri na sedežu turistične ustanove v Sosljanu razdelili nagrade in diplome vinogradnikom, ki so sodelovali na vinski razstavi v Nabrežini. Razstavo je priredila, kot znano, nabrežinska občinska uprava.

RAZPIS MEST ZA ASISTENTE NA ZNANSTVENEM LICEJU

Pokrajinski odbor je razpisal natečaj za naslednja mesta na znanstvenem liceju s slovenskim učnim jezikom v Trstu:

1. mesto asistenta za kemijo
2. mesto asistenta za fiziko
3. mesto asistenta za risanje
4. mesto asistenta za prirodopis.

Prosvici morajo imeti maturo na klasičnem ali znanstvenem liceju, morajo popolnoma obvladati slovenščino in morajo biti italijanski državljani.

Prošnje za pripustitev k natečaju je treba vložiti pri glavnem tajništvu pokrajine do 12. ure dne 19. avgusta 1967.

Vsa potrebna navodila se dobijo v tajništvu znanstvenega liceja (Strada di Guardiella 13/1) med uradnimi urami.

PREDNOSTNE LESTVICE NA OGLED

Šolsko skrbništvo sporoča, da so od 15. t. m. dalje, od 10. do 12. ure dopoldne, na vpogled na sedežu drž. srednje šole v Trstu, ulica Frausin 14, dokončne prednostne lestvice za poverjena in na domesta mesta na srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom v tržaški pokrajini, za šolsko leto 1967-68.

Boršt:

SMRT UGLEDNEGA VAŠČANA

V soboto popoldne smo ob veliki udeležbi pokopali našega uglednega vaščana Vladimirja Glavino. Pokojnik je bil vzoren družinski oče, dober član naše vaške skupnosti in zaveden Slovenec. Zaradi svojega kremenitega značaja je bil priljubljen pri vseh vaščanih. To se je pokazalo zlasti na pogrebu, ker ga je kljub veliki vročini pospremila k zadnjemu počitku velika množica sovaščanov. Ob odprtem grobu se je od pokojnika poslovil občinski svetovavec Slov. skupnosti Mario Zahar, ki je v kratkem, a izčrpnem govoru orisal pokojnikov lik in življenje.

Naj uglednemu domačinu sveti večna luč. Družini izreka g'oboko sožalje tudi naš list.

VEST JIH JE GNALA V UPOR PROTI TIRANU

(Nadaljevanje s 1. strani)

mati in se potem naslajal nad filmom, ki so mu ga predvajali vsak večer po usmrtnih Mnogo častnikov pa je napravilo samomor. K samomoru so prisilili tudi zna-nega generala Rommela.

Upor je moralo plačati s smrtjo tudi mnogo civilistov. Nad 5000 ljudi je bilo sodno usmrčenih zaradi sodelovanja pri uporu, mnogo pa so jih pobili tudi brez procesov, tako da niti približno ni mogoče ugotoviti pravega števila žrtev.

To je bil upor iz razlogov vesti, upor ljudi, ki so spoznali, da nobena, niti vojaška prisega ne opravičuje zvestobe tiranu, ki je teptal svobodo in pravico nemškega in drugih narodov pod svojimi nogami in da je svoboda najvišja človekova in narodna dobrina. To je bil upor proti nasilju iz razlogov vesti. Tako ga je označila tudi moderna nemška teologija, ki se veliko ukvarja s tem dogodkom, ki spada med velika dejanja evropske rezistence proti totalitarnemu nasilju.

Beneška Slovenija

Trčmun:

NOVI ŽUPNIK

Po dolgem času lahko sporočamo veselo novico tudi za našo župnijo. To pa še posebno zato, ker je tu rojstni kraj nepozabnega očaka beneških Slovencev msgr. Ivana Trinka

V Trčmun je torej prišel za župnika č. g. Jožef Cedermac. Naš novi dušni pastir je doma iz Petjaha pri Sv. Petru ob Nadiži in je slovenskega rodu. Župljani so ga prav veseli in so ga pristrčno sprejeli, ker se bo v cerkvi glasila božja beseda tudi v materinem jeziku faranov in se bodo mogli ti s svojim dušnim pastirjem pogovoriti tudi po domače.

Tako se bodo zaprla usta tudi mnogim zabavljacem, skrivnim in javnim, ki so trosili okrog govorce, da večina prebivalstva ne želi v faro slovenskega duhovnika. Zdaj se je tudi takim zaprla sapa.

Mi pa vemo tudi, da bo novi gospod župnik vsem enako delil božjo pravico in besedo. Bog nam ga ohrani dosti časa!

Dreka:

ZRTEV VROČINE

Velika vročina je zvalila v ponedeljek dopoldne 32-letnega Marija Rutarja iz Dre-

ŠOLSKO OBVESTILO

Vpisovanje v Nižjo srednjo šolo v Gorici, ul. Randaccio 10, se vrši vsak dan od 9. do 12. ure. Za I. razred traja vpisovanje le do 25. julija.

Ponovno opozarjamo slovenske starše, ki imajo otroke godne za vpis v prvi razred srednje šole, naj pohitijo z vpisom in naj ne odlašajo na zadnji dan.

Obenem pa pozivamo vse slovenske starše, naj se zaveje svoje dolžnosti do lastnih otrok in do slovenske skupnosti, da vpišejo svoje sinove in hčere v slovenske šole. Nobeno omahovanje in izgovori ne držijo. Slovenski otroci spadajo tudi po duhu ustave v slovenske šole, sicer bi jih država niti ne bi ustanovila. Izdajavce svojih otrok in svojega jezika bo treba javno ožigosati!

VISOK OBISK

Novi goriški nadškof Cocolin je uradno šel pozdravit ob svojem obisku v Rimu tudi bivšega tržaškega škofa, sedaj naslovnega patraškega nadškofa mons. Alojzija Fogarja. Ob tej priložnosti je gospod nadškof naš spoštovani znanec, izrazil upanje, da bo kmalu prišel na obisk v Gorico, v svoj rojstni kraj.

Mons. Fogar je v januarju učakal visoko starost 85 let. V nedeljo 23. julija bo pa obhajal diamantno mašo, šestdesetletnico mašniškega posvečenja. Visokemu jubileju izročamo goriški Slovenci že pred njegovim prihodom k nam spoštljive pozdrave, ob častitljivem jubileju pa prisrčne čestitke!

Krmin:

BREZ ŽUPANA

Že nekaj tednov iščejo v Krminu novega župana. Kot je znano je dosedanji župan odstopil tudi ves občinski odbor in seveda tudi slovenski odbornik Prinčič.

Novo občinsko upravo iščejo svetovavci že na treh sejah. Na prvi seji je manjkalo

Kanalška dolina

ke, da je šel iskat osvežila v hladne valove Celine pod Štoblankom. Malo predrzno se je skušal zagnati v vodo s skale 7 metrov visoke nad strugo. Vzel je pa prekratek zagon in je v skoku padel z glavo naprej na ostro čer. Najbrže je bil takoj mrtev. Njegovo truplo so namreč našli šele popoldne. Vsi, ki so ga poznali, objokujejo njegovo prezgodnjo smrt.

Dolenji Brnas:

DVOJNI JUBILEJ

Malo pozno, še vedno v času, objavljamo veselo novico o praznovanju v naši cerkvi na praznik sv. Petra in Pavla.

Prečastiti gospod msgr. Peter Hvalica je tisti dan obhajal osemdesetletnico svojega delavnega in plodnega življenja, trdega pa tudi veselega. V naši cerkvi je v zahvalo za svoj življenjski jubilej daroval sveto mašo, ki ji je prisostvovalo veliko število vernikov in sobratov.

Drugi jubilej, tako bi ga smeli imenovati, je pa bilo slovesno petje v cerkvi. Na koru je med mašo ubrano in slovesno prepeval pevski zbor iz Štoblanka. Pel je naše ljudske pesmi pod vodstvom č. g. Marjana Lavrenčiča. Pevci so se lepo izkazali in so povzdignili domačo slovesnost in jubilej našega duhovnega staroste msgr. Hvalice.

pravomočno število navzočih. Zato so volitve odložili. Zato je bila sklicana druga seja v soboto zvečer. To pot so se je udeležili vsi člani občinskega sveta. Pri prvih volitvah ni dobil nobeden izmed treh kandidatov pravne večine, to je 11 glasov. Pri ponovnih volitvah na isti seji sta prejela 2 kandidata, to sta zemljemerec Zar in svetovavec Stecchina, vsak po 9 glasov. Izid volitev je bil zopet negativen. Na podlagi zakonskih predpisov se bodo občinski možje še tretjič zbrali, in sicer jutri, v petek zvečer, da se bodo morda odločili, kdo bo županil Krminu in tudi deloma slovenski njegovi okolici.

GORISKI UČITELJIŠČNIKI

Ta teden so se zaključili v Trstu usposobljenostni izpiti tudi za goriške učiteljiščne. Vsega skupaj je bilo 9 kandidatov za goriškega slovenskega učiteljišča. Dve kandidatini, Zavadlav Majda in Devetak Aleksandra, sta uspešno opravili izpite že v tem poletnem roku. Dve dijakinji sta bili zavrženi. Pet pa je dobilo po nekaj popravnih izpitov, ki jih bodo, tako jim voščimo iz vsega srca, srečno položile v jesenskem roku.

Izidi na klasičnem liceju niso še uradno znani. Iz poteka izpitov se pa more sklepati, da so bili še dovolj povoljni.

SKOFIJSKA PALAČA

V pričakovanju novega nadškofa se mimoidoči meščani večkrat ozrejo na častljivo palačo, kjer stolujejo goriški nadškofje že več kot dvesto let.

Častitljiva je res ta palača, a njeno pročelje ne kaže prav lepega lica. Pred prihodom vsakega novega nadškofa se je v mestu ustanovil kak odbor, ki je poskrbel, da so v naglici pobarvali vsaj železno omrežje na oknih ali nekoliko prepleskali zunanje stene, da se je vsaj začasno zbrisal kak stari sramotilni napis iz fašistovske dobe, kot na primer »a M. Sedey« in podobni. Vsako toliko jih je treba spet prebarvati, da vsaj začasno zgine sramota tistih časov.

Nadškofijska palača je učakala marsikatero bridko zgodbo in je videla dosti cerkvenih političnih in drugih osebnosti, ki so prihajale v njene sobane.

Palačo je dal zgraditi grof Janez Kobencel že leta 1587. Kobenceli so bili gospodje štanjelski in večkrat cesarski namestniki ter so se prištevali k najimenitnejšemu plemstvu na Goriškem. Palača Kobenclov, čeprav kaže za današnje čase na zunaj skromen videz, nudi še vedno arhitektonsko umirjeno celoto. V 16. stoletju je pa bila ena najlepših v Gorici, saj je tudi stala v začetku ulice, ki so ji dali ime »contrada nobile«, pozneje Gosposka ulica (via Signori), dandanes Carduccijska.

V prvem desetletju 18. stoletja je prišla palača v last baronov Codelli. Baron Avgustin je ukazal prizidati k stavbi precej veliko kapelo Povišanja sv. križa v rahlem rokokojskem slogu.

Baron Avgust Codelli je malo pred svojo smrtjo dal na razpolago palačo in kapelo Mariji Tereziji. Takrat se je že govorilo o ustanovitvi goriške nadškofije, da se av-

Iz Goriške

strijski goriško-furlanski kraji odzamejo izpod vpliva oglejske in videmske cerkvene nadoblasti. V Gorici pa je manjkala za nadškofijski sedež dostojna palača. Zato je dal baron Codelli svojo na razpolago in je s tem volilom odločilno pripomogel k ustanovitvi nadškofije.

Z bulo papeža Benedikta XIV. je bila dne 6. julija 1751 tudi ustanovljena. Prvi nadškof je bil prof. Karl Mihael Attems, ki je pretrpel tudi precej nasprotovanj od jožefinskega avstrijskega dvora. Nadškofijsko palačo je razširil prvi kardinal iz slovenskih krajev nadškof Missia, Prizidal je l. 1900 trakt na vzhodni strani dvorišča proti gradu. Na ta način je palača dobila dostojno štirikotno dvorišče z arkadami. V prvem nadstropju novega trakta je bila dozidana zasebna škofijska kapela v beuronsko-benediktinskem slogu. V podzemlju pa obširne kleti, kjer je pod Sedejem gospodaril znani »Johann«, nadškofijski strežar, oskrbnik in tudi strah mladih gospodov.

V svetovni vojni si je rešil marsikateri Goričan pod oboki te kleti svoje življenje. Po vojni so palačo obnovili. Vzidali so nadškofijske in knežje grbe v glavni veži. Leta 1952 so pa bili dodani upravni in pisarniški prostori kurije v levem krilu palače.

Od tedaj je ostalo poslopje pri starem in čaka, da se bo pod novim nadpastirjem pojavilo zopet v prejšnjem sijaju.

KMETIJSKA SOLA NA GORIškEM

Pokrajinski odbornik Marko Waltritsch nam je poslal dopis o nameravani ustanovitvi kmetijske šole v naši pokrajini. Zaradi aktualnosti povzema iz dopisa glavne misli.

Pokrajinska uzrava ima v načrtu ustanoviti v prihodnjem šolskem letu kmetijsko šolo po vzgladu one v Castelfranco Venetu, ki je zasnovana na povsem praktičnih temeljih. Občinski upravniki so si to šolo ogledali in so ugotovili nekaj zanimivih zaključkov.

Sola v Castelfranco Venetu je imela v zaključnem šolskem letu približno 1500 dijakov in dijakinj. Vsi ti mladinci, ki prihajajo iz kmečkih družin, ne zahajajo v eno samo šolsko poslopje; pravzaprav centralnega šolskega zavoda ni, če izvzamemo upravni center šole. Tu pa tam v pokrajini Treviso je cela mreža majhnih šolskih poslopij v vsakega izmed katerih zahaja le majhno število dijakov in dijakinj. Šolska poslopja se v večini primerov nahajajo v nalašč preurejenih kmečkih hišah z majhnim posestvom na katerih imajo dijaki na razpolago manjše stroje; v glavnem tiste s katerimi lahko razpolagajo na domačem posestvu ali pa take, ki jih njihov oče lahko nabavi. Nič velikega šolanja torej, le moderno in predvsem praktično delo.

Dijaki sledijo pouku v šoli dva tedna, nato gredo dva tedna domov na prakso, potem se spet vrnejo v šolo in spet domov, tako skozi vse šolsko leto. V šoli pridobljeno znanje uporabijo takoj na očetovem posestvu. Da je tak sistem pridobil zaupanje pri starših-kmetih nam dokazuje že samo število učencev, ki je zelo visoko tudi za tako izrazito kmetijsko pokrajino kot je Treviso.

Na Goriškem je seveda položaj drugačen, ker kmetijstvo nazaduje in je tudi vedno manj kmečkih sinov in deklet, ki bi hoteli nadaljevati kmetovanje, čeprav na izšolan in umen način, kot na primer na Danskem.

Drugo dejstvo je pa tudi to, dostavljamo mi, da če kaže kak sin kmečke družine večjo nadarjenost, je pač boljše, da študije nadaljuje na višji stopnji. V zamejstvu pač potrebujemo tudi temeljno in samostojne izobražence, poleg strokovno izvežbanih kmetovalcev.

Odbornik Waltritsch navaja tudi možnost ustanovitve slovenske podružnice imenovane šole. Pro-

(Nadaljevanje na 7. strani)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Smrt pesnika Alojza Gradnika

15. julija, prav sredi najlepšega poleja, je umrl v Ljubljani eden največjih modernih slovenskih pesnikov, Alojz Gradnik, naš primorski rojak. Se isti dan dopoldne so se zbrali udje Društva slovenskih pisateljev na žalno sejo, na kateri je govoril velikemu pesniku in dolgoletnemu članu društva v slovo Filip Kumbatovič-Kalan. Rekel je med drugim, da bo »podoba Alojza Gradnika obstala tudi pred tistimi, ki bodo hote ali nehoote zanemarili vse te naše učene in neučene pesniške oblike, zakaj prislunili bodo temu, kar je tako zelo preprosto izpovedano v teh preprostih pesmih preprostega mejaša med dvema nemirnima deželama v našem Sredozemlju — v prastarem sporočilu o tem, da se rodimo vsi iz matere, ki vemo o nji le to, da le vrši ukaz, ki ga je dala svetu slast in sila, ko je spočela prvega človeka. ... ki ve le za to, kaj je prezir ponižanih in muka in bolest, upoino delo, skrb in rast in vzgon na zemlji, na tej bridki zemlji, ki jo je pustošil vselej le srd biričev in je ostala vendar plodna za hrano živih in za spomin mrličev, takšna, da kali v nji žetve blagoslov.«

Popoldne istega dne se je Ljubljana poslovila od mrtvega pesnika. Prepeljali so ga v njegov rojstni kraj Medano v Brdih.

Naslednji dan popoldne so pesnika pokopali na pokopališče v Medani. Na poslednji poti ga je spremljala velika množica ljudi, mnogi tudi iz našega zamejstva. Na grobu so mu govorili ugledni literarni zgodovinar in pisatelj dr. Anton Slodnjak in predstavniki njegovih ožjih rojakov. V imenu Društva slovenskih pisateljev pa se je od pokojnika poslovil France Bevk. V slovo mu je spregovoril tudi dr. Andrej Budal iz našega mesta.

Pesnik Alojz Gradnik je doživel 85 let. Njegove glavne pesniške zbirke so »Padajoče zvezde« (1916), »Pot bolesti« (1922), »De profundis« (1926) in »Večni studenci« (1938).

RADIO TRST »A« O PESNIKU ALOJZU GRADNIKU

Radijska postaja Trst »A« bo v nedeljo 13. t. m. ob 19.30, ob sedmini pogreba počastila spomin na pesnika in primorskega rojaka Alojzija Gradnika s posebno oddajo, katera bo vsebovala tudi magnetofonske posnetke pokojnikovih avtobiograf-

skih izjav, ki jih je pred leti dal za tržaško radijsko postajo.

Na oddajo, ki jo je pripravil prof. Martin Jevnikar, naše čitatelje še posebej opozarjamo.

NOVA ŠTEVILKA REVIEJE »CERKEV V SEDANJEM SVETU«

Izšla je nova, trojna številka pastoralne revije »Cerkev v sedanjem svetu«, ki jo izdajajo slovenski škofje. Na ovitku prinaša tokrat fotografijo preustvarjene notranjosti farne cerkve v primorskih Ponikvah (Ponikve so namreč tudi na Stajerskem). Cerkev sta preustvarila v letih 1951 do 1958 mojster Jožef Plečnik in njegov asistent arhitekt Tone Bitenc. Prejšnja baročna cerkev je bila uničena med vojno, ostalo pa je zidovje, iz katerega je Plečnik »postavil« novo lepo cerkev, ki je tudi umetniško pomembna.

Revija prinaša: pismo papeža Pavla VI. vsem

škofom o češčenju in posnemanju preblažene Device Marije; članek »Glejte, pošiljam vas« (K dnevu duhovniškega posvečenja 1967); Franc Glinšek, »Pastoralni problemi Ljubljane« (nadaljevanje, avtor pa je v času od prvega nadaljevanja umrl); Jože Krošl: »O pastoralni sociologiji«; Dušan Ruch: »Turistična pastorala«; Marijan Smolik: »Liturgični kažipot«; Jože Vesenj: »Zakristijski slog življenja«; S. Steiner: »Cerkev — zakrament odrešenja«; Valter Dermota SBD: »Krščanski starši kot nosilci kateleze v pokoncilski Cerkvi«.

Dalje najdemo v tej številki zanimive članke o duhovniškem celibatu, o spovedi, o katehetu in ek-sistencialni katezezi, rubriko »Dialog« (v njej je objavljeno vprašanje duhovnika, ki se je znael v moralni stiski glede znanih »pilul«, pa tudi odgovor, ki pa ni posebno prepričljiv). V tej rubriki je obravnavanih še nekaj drugih zadev. Revija prinaša tudi rubrike »Pastoralne izkušnje«, »Naši tečaji«, »Iz življenja Cerkve«, »Revije«, »Knjige« in »Naše knjiznice«.

Revija je dobro urejevana in živa, tako da jo z zanimanjem bere tudi laik. Zeleli bi le, da bi bila imena avtorjev objavljena takoj pod naslovom, da bi nam tako prihranili neprestano obračanje listov naprej, da vidimo podpis. Zeleli bi tudi več člankov iz slovenskih pastoralnih razmer, zlasti na podeželju in med mladino.

JEVNIKARJEVA RAZPRAVA O BRIŽINSKIH SPOMENIKIH V „IZVESTJU“

Malo pred koncem letošnjega šolskega leta je izšlo »Izvestje srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem ozemlju«. Boljše pozno, kot nikoli. Vendar pa upamo, da na »Izvestje« za letošnje šolsko leto ne bo treba tako dolgo čakati.

V »Izvestju« za šolsko leto 1965-1966 je objavljena na uvodnem mestu, pred rezultati na šolah, precej obširna in resnično zanimiva razprava prof. Martina Jevnikarja pod naslovom »Delo svetih bratov Cirila in Metoda in brižinski spomeniki«. Napisana je bila za 1100-letnico prihoda obeh grških bratov med Slovence. Zanimiva pa je predvsem zato, ker Jevnikar v njej postavlja nekatere stvari na prvo mesto in strnjeno prikazuje dosežanje posebno novejšo ugotovitve znanosti glede nastanka brižinskih spomenikov.

Jevnikar utemeljeno zavrača trditve, da je bila mati Konstantina (Cirila in Metoda) slovenskega rodu. Služba njunega očeta je bila preveč zaupna, da bi bil mogel biti poročen s Slovanko. Obširneje pa razpravlja nato o dokumentih najstarejše

slovenske zapisane besede, o brižinskih spomenikih. Iz njegovih dokazov (in iz dokazov drugih znanstvenikov, ki jih navaja) je razvidno, da so bili brižinski spomeniki napisani, preden sta prišla Ciril in Metod med Slovence in da sta za svoj verski pouk uporabila vsaj delno tudi slovenske verske tekste, ki so jih prevedli iz nemščine že pred njima misijonarji, ki so misijonarili med Slovenci. Eden teh spomenikov (drugi) je služil celo za predlogo nekega spisa Metodovega učenca, sv. Klimenta Makedonskega.

Jevnikar tudi opozarja, v skladu z nekaterimi drugimi znanstveniki, da je moralo biti slovenskih verskih spisov (molitev in drugega) še več, iz istega časa kot brižinski spomeniki — iz 9. stoletja ali celo od prej — a so se izgubili. Važnost brižinskih spomenikov in razširjenost slovenskih spisov v tisti dobi dokazuje dejstvo, da se je celo nemških spovednih obrazcev iz 9. in 10. stoletja ohranilo samo deset (slovenski pa trije). Tako avtor po pravici poudari, da so se uvrstili Slovenci med najnaprednejše evropske narode tistega časa.

50 Pokristjanjenje Slovencev N. H.

Solvenci in Balti

Poleg pisanih virov, ki govorijo o selitvah in bojih vandalskega (solvendskega) ljudstva v dobrem poltisočletju od izselitve iz Skandinavije do naselitve na današnjem slovenskem ozemlju, nam priča o takratnem dogajanju zlasti slovenski jezik, ki je v tem razdobju zadobil take ziačilnosti, da ga danes prištevamo v skupino slovanskih jezikov.

Upoštevajte te jezikovne spremembe in hkrati pisane vire se da s precejšnjo natančnostjo rekonstruirati zgodovina solvendskega ljudstva v tistem razdobju, ki je bilo tudi eno najbolj odločilnih in viharjih razdobjev vse evropske zgodovine, saj padejo vanj razdelitev rimskega cesarstva, propad zahodnorimskega cesarstva, oplenitev in razdejanje Rima po germanskih ljudstvih, med katerimi so bili tudi Vandali, prvi večji nastopi Frankov, ki so postali nosilci novega zahodnoevropskega imperija, splošno razširjenje latinščine kot občevalnega ali ljudskega jezika po večjem delu zahodne in srednje Evrope ter izginotje mnogih narodov, ki so se do takrat krepko pojavljali na odru evropske zgodovine, npr. Sarmatov, Skitov, Gotov, Dakijcev, Galcev in Ilirrov; pojavila pa so se nova ljudstva, kot npr. Slovani, Huni ali Obri, ki jih do takrat nikjer ni bilo, in prav tako tu-

di novi jeziki. In to je tudi tista doba, v kateri je postala Evropa v glavnem krščanska.

Predvsem je treba že od vsega začetka naglasiti, da bi bilo popolnoma zgrešeno misliti, da so Solvenci v tistem razdobju opustili svoj nordijski jezik in prevzeli drugega, iz slovanske jezikovne skupine. V resnici so — lahko rečemo — skoro v celoti obdržali svoj nordijski jezik, toda ta je doživljal v novem okolju in v dotiku z novimi narodi in jeziki take spremembe, da se je začel razvijati drugače kakor jeziki tistih nordijskih ljudstev, ki so ostala v Skandinaviji. Na osnovi sledov v slovenskem jeziku sagem lahko sklepamo, da je potekal razvoj nekako takole:

Ko so zasedli Solvenci porečje reke Odre in bližnje pokrajine v današnji zahodni Poljski in morda tudi na Pomorjanskem, so nalezli najbrž tudi tam, vsekakor pa v bližnjem sosedstvu na ljudstvo baltskega pokolenja, ki so ga imenovali — kot že omenjeno — zaradi soseščine Pr-öske (Bližnji ali Pri-Ruski), torej Prusi. Večino pruskega prebivalstva na osvojenem ozemlju, ki pa je moralo biti do takrat vsekakor redko naseljeno, so najbrž pobili v boju, vsaj moške, ali pa je zbežalo k drugim Baltom. Dejstvo, da se niso ohranili, kot kaže, pri Slovencih nikaki baltski priimki, ampak skoro samo

nordijski, daje sklepati, da je bilo tako. Če so kakšni Prusi ostali, so bili to najbrž sužnji, ženske in otroci, ki so se hitro popolnoma asimilirali. Vendar pa ni izključeno, da je tudi ta majhni del pruskega prebivalstva že nekoliko vplival na solvendski jezik.

Gotovo pa je mnogo močnejše vplivala nanj soseščina ostalih baltskih ljudstev. V medsebojnem trgovinskem prometu so prevzemali Solvenci mnoge baltske besede in oblike, Balti pa najbrž mnoge solvendske, da so se lažje razumeli. Tako sta se počasi oba jezika znatno zblížala. V tem je skoraj gotovo vzrok tiste jezikovne sorodnosti, ki jo ugotavljajo jezikoslovci med baltskimi in slovanskimi jeziki in ki je celo privedla do domneve, da so si bili ti jeziki nekdanj mnogo bližji kakor danes. V resnici si niso bili najbrž nikoli mnogo bližji, pač pa je bilo tako pri Solvencih kot pri Baltih verjetno mnogo razlogov k sosednjemu ljudstvu in so se počasi navzeli tujih besed in oblik ter jih tudi obržali in tako nehoote vnašali marsikaj tega tudi v govorico svojega domačega okolja.

Solvenci so morali vsekakor na dolgi fronti mejiti z baltskimi ljudstvi, vse od morske obale do južne Šlezije; in ker je trajalo to medsebojno jezikovno vplivanje več stoletij, je končno močno spremenilo naravo solvendskega jezika, ne da bi bili Solvenci — kot rečeno — kdaj dejansko opu-

(Nadaljevanje na 7. strani)

GOSPODARSTVO

Vino v Italiji

Pridelek vina v Italiji znaša letno okoli 60 milijonov hl. V malo letih se bo najbrž ta količina povišala na 70 milij. hl, ker tendenca kaže navzgor. Vrednost celotne letine je približno 500 milijard lir.

Po kakovosti in namenu lahko razdelimo vino v naslednje skupine:

Vina z visoko stopinjo alkohola za rezanje z šibkejšimi vini. Takih močnih vin je letno 8 do 12 milij. hl, največ na Siciliji, potem pa v Apuliji. Ta vina pokažejo 13 do 16 Maliganda, nekatera celo več. Sama po sebi so slabo pitna, zato jih rabi vinska industrija za rezanje s šibkejšimi vini.

AMERIŠKO SADJARSTVO IN VRTNARSTVO

Pri Amerikancih smo že navajeni na visoke številke in take so tudi te, ki prikazujejo njih sadjarstvo in vrtnarstvo.

Leta 1950 so pridelali v ZDA 500 milij. stotov povrtnine in sadja. Pridelek južnega sadja znaša okoli 80 milijonov stotov (leta 1965 78 milij. st.). Agrume izvažajo v naravnem stanju ali pa v obliki sokov. Pridelek jabolk se dviga iz leta v leto in presega sedaj 30 milijonov stotov. Nad tri milijone stotov znaša letina lupinastega sadja. Med povrtnino zavzemajo prvo mesto paradizniki.

Kar se zunanje trgovine tiče, je ameriški izvoz sadja in povrtnin velikanski, saj je znašal 469 milijonov dolarjev v letu 1965. Na drugi strani pa je uvoz še večji, saj je isto leto znašal 532 milijonov dolarjev.

Vsa ameriška politika glede povrtnin in sadja je usmerjena v dvig pridelka in povečanje izvoza. Podrobni načrt za l. 1970 pravi, da se mora do tedaj izvoz dvigniti za 40% v primerjavi z lanskim.

Približno enaka količina je tudi pri pridelku žlahtnih, izbranih vin, ki so zaradi svoje srednje alkoholne moči (10.5 do 3 Maliganda) in zaradi dobrega okusa visoko cenjena tako v Italiji kot v inozemstvu. V to skupino spadajo nekatera bela in črna vina v Toskani, v Piemontu, v Valtellini, v Južnem Tirolu in v Benečijah, zlasti ponekod v Furlaniji in v Goriških Brdih. Predvsem ta vina so zastopana pri izvozu.

Glavno količino in to 30-35 milij. hl predstavljajo navadna vina, katerih en del preuredi vinska industrija v navadno točilno (gostilniško) vino, mnogo tega vina pa porabijo kisarne in destilatorji.

Kakih 4-5 milij. hl vina porabijo za pripravo marsale in vermuta ter za izdelavo zgoščenih moštov za popraviljanje vin. Industrija penečih se vin pridobiva na važnosti, zlasti Asti spumante, katerega tudi izvažajo.

Od celotnega vinskega pridelka najde pot v inozemstvo okoli 2.5 milij. hl vina, največ seveda v Nemčijo. Vrednost tega izvoza je okoli 40 milijard lir. Pridelovalci vina sami povzijejo okoli 20 do 25% pridelka ali 12 do 16 milij. hl. Vsa ostala množina vina pride v roke velikih trgovcev in industrialcev za »izdelovanje« boljših »trpežnih« vin.

Glede pridelka in porabe vina so po provincah velikanske razlike. Ene province imajo preveč pridelka, druge premalo. Na čelu provinc, ki ne pridelajo dovolj in morajo uvoziti vino od drugod, je Lombardija (Milan), ki z domačim pridelkom (3 milij. hl) pokrije komaj 1/3 svoje potrebe. Premalo vina pridelajo tudi v Liguriji (Genova), v Campaniji (Napoli) in tudi v Kalabriji. Velik preostanek vina pa je zlasti v Apuliji in na Siciliji, pa tudi v Benečijah.

KMETIJSKA ŠOLA NA GORIŠKEM

(Nadaljevanje s 5. strani)

stor naj bi imela nekje v slovenskem delu goriških Brd. Za šolo bi bilo dovolj 15 dijakov. Toda tudi te je treba poiskati. Dopisnik pravi, da je bilo letos v tretjih razredih slovenskih šol le malo dijakov iz kmečkih družin. Stirje (dva iz Standreža, eden iz Gaberij, eden z Oslvja) so obiskovali slovensko srednjo šolo v ulici Randaccio; eden (iz Standreža) je obiskoval italijansko šolo v ulici Roma; eden (iz Podgore) je obiskoval šolo v Drevoredu XX. septembra; eden (z Jazbin) šolo v Ločniku. Poleg sedmih fantov imamo še devet deklet, in sicer sedem (dve iz Steverjana, ena iz Doberdoba, ena iz Poljan, ena iz Dola, ena iz Gaberij, ena iz Standreža), ki so obiskovale slovensko šolo v ulici Randaccio, ena (s solkanskega polja) italijansko šolo v ulici Virgilio in ena (iz Jazbin) italijansko šolo v Ločniku.

To so slovenski fantje in dekleta, ki so letos obiskovali tretji razred nižje srednje šole. Malo jih je: le šestnaest! Ne vem, koliko izmed njih se namerava posvetiti življenju na kmetiji. Niti ne vem, če bi kdo izmed tistih, ki so obiskovali italijansko šolo (ne razumem jih ko vendarle živijo na vasi v čisto slovenskem okolju) šel na slovensko kmetijsko šolo. Trenutno niti ne vem če je v nižjih razredih število dijakov, ki prihajajo s kmetov, večje ali manjše.

Zanimivi dopis se zaključuje s pripombami, da bi bilo mogoče, tudi s pritokom dijakov s Tržaškega ustanoviti eno slovensko kmetijsko šolo praktičnega in modernega tipa na Goriškem. Pokrajinska uprava se je že odločila za tip šole po vzorcu one v Castelfrancu. Če se to uresniči, naša javnost seznanj s prizadevanji pokrajinske uprave in z možnostjo tudi slovenske kmetijske šole. Gospodu odborniku Waltritschu smo pa hvaležni za pojasnila.

Pokristjanjenje Slovencev

(Nadaljevanje s 6. strani)

stili svoj jezik in sprejeli drugega. Spremembe, ki se je dogajala z njihovim jezikom, se niso niti zavedli, ker je potekala naravno in postopno, zelo verjetno v taki obliki, kakor opažamo to danes pri Slovencih na Tržaškem, ki sprejemajo zaradi branja italijanskih časnikov ali gledanja italijanske televizije številne italijanske besede, a jim dodajajo slovenske končnice in predpone ter jih sklanjajo ali spregajo po pravih slovenskega jezika. Enako so slovenili na Štajerskem in Koroškem nemščino. (Dalje)

Spomini iz prve svetovne vojne

... 58 ... V RUSKEM UJETNIŠTVU ... Inž.-J. R. ...

Vesel je pogledal ravnatelja in praporščaka ter rekel: »Končno sem le spoznal njegove trike in zato mi sedaj ni mogel do živoga. Prav zadovoljen sem. Vam pa častitam k dobri igri.«

Jaz pa sem si mislil: Pridi mi še enkrat v roke, pa te tako zmaličim, da ne boš vedel, kako se pišeš.

Se kozarec čaja in en piškot z brusničnim kompotom, pa sta se začela komisar in praporščak odpraviti. Sel sem poklicat kočjaža in kočija je bila kmalu zaprežena. Hotel pa sem se tudi peljati z njim, vsaj do ravnateljevega stanovanja. Bom vsaj lahko rekel, da sem se vozil v gubernatorskem vozu. Ko sta že sedela v kočiji, smo se prijazno poslovili, praporščak pa mi je dal za kakšnega pol funta tistega dobrega tobačka in papirja z vtisnjeno glavo avstrijskega cesarja. Ravnatelj mi je rekel, da bi bil komisar podivjal, če bi bil izgubil še tretjo igro. A jaz da sem jo zelo inteligentno napravil. Potem je dodal, da bi moral marsikaj pretresti z menoj, a da je sedaj truden. Kaj ne bo truden, če pa je bil polnih 7 ur

skupaj s kišinevskim komisarjem! Tudi jaz sem bil truden, a moral sem kljub temu v rastlinjak, da napojim še zadnja dva lonca soje. Pa tudi ta dva sta bila trudna in zlasti eden je jasno pokazal, da ne mara nič več: njegova teža se v 24 urah ni nič spremenila. Drugi lonec bi bil želel še malenkost, mogoče 3-4 grame vode, a mu je nalašč nisem dal. Naj bo kolegialen s tovarišem. V par dneh ju vzamem iz loncev.

Sel sem domov in povedal fantom, da se odpeljemo v nedeljo k maši v Kišinev in potem da bomo hodili tja najbrž enkrat na mesec. Zelo so bili veseli tega sporočila, a takoj se je primešala kaplja grenkobe. Niso imeli denarja. Na preizkuševališču jim ni še nič dozorelo, prejšnjega pa jim učitelj in pop še nista plačala. Obljubil sem, da bom o tem govoril z ravnateljem in če ne bo nič, naj ravnatelj da predujem. Takoj so začeli sestavljati vsak svoj zapisnik, kaj najbolj nujno potrebujejo. Potrebovali bi bili marsikaj, a končno so se potrebščine skrčile na zobno pasto in krtačice, na iglo in malo sukanca, malo mila in če bi bilo

mogoče — nožič, da ne bi bilo potrebno nohtov grizti. Skromne so zahteve vojnega ujetnika!

Povedal sem jim, kako je bilo s partijami šaha. Šah, saj res! Moramo si ga napraviti. Pavlovec bo poskrbel za šahovnico, Gorjan in Kresina bosta figure bolj na debelo pripravila, finejša rezbarska dela pa opravi Sirotič. A šele ko prinese iz Kišineva nožič, za katerega še nima denarja.

Povedal sem tudi glede dobrovoljstva vse, kar mi je praporščak raztolmačil. Tudi to jih je razveseljilo razen Blaževiča, ki je postajal bolj otožen. Na vprašanje po vzroku otožnosti, je odgovoril, da mu je zelo žal, a da on nam ne bo mogel slediti k prostovoljcem, ker je telesno preslab in pa zaradi družinskih razmer: Ima namreč staro mamo, ki je zelo navezana nanj.

Pomiril sem ga rekoč, da saj še ne gremo ne danes ne jutri.

»Saj tudi vidiš, da si komaj pripravljamo šahovnico.«

Vprašal sem jih, kako se jim dopade »Njiva«. Vsi so bili veseli, da jo imamo, a želeli bi bili tudi bolj sveže številke in pa kakšen časopis. To sem tudi jaz zelo pogrešal in zato sem toliko rajši obljubil, da bom tudi o tem govoril z ravnateljem.

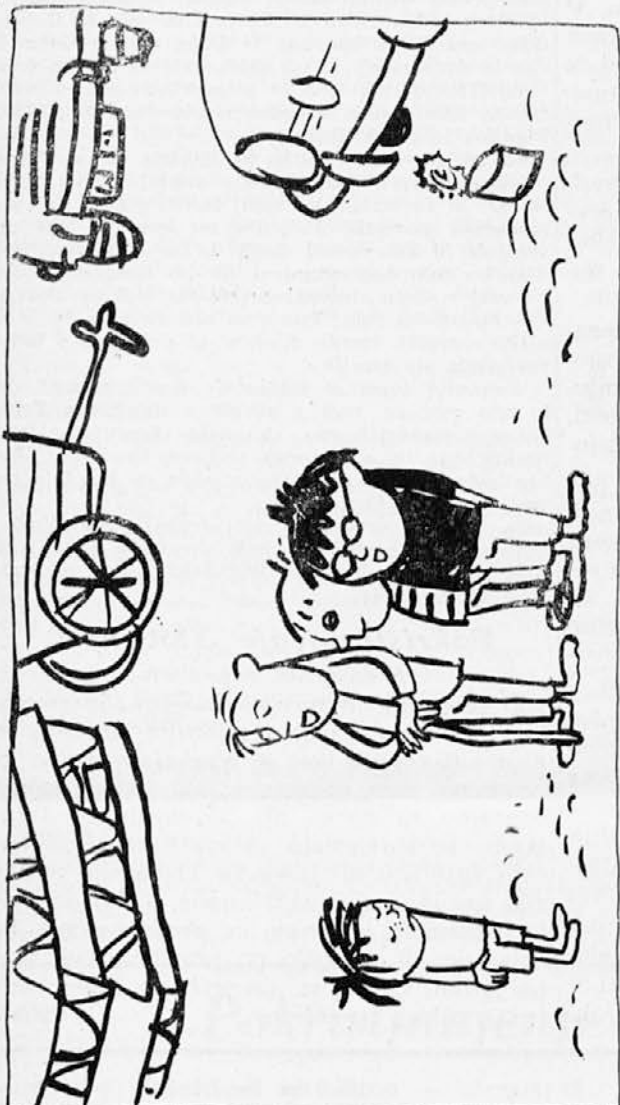
(Dalje)

Srečka na podstrešju

Riše ANDREJ NOVAK

14

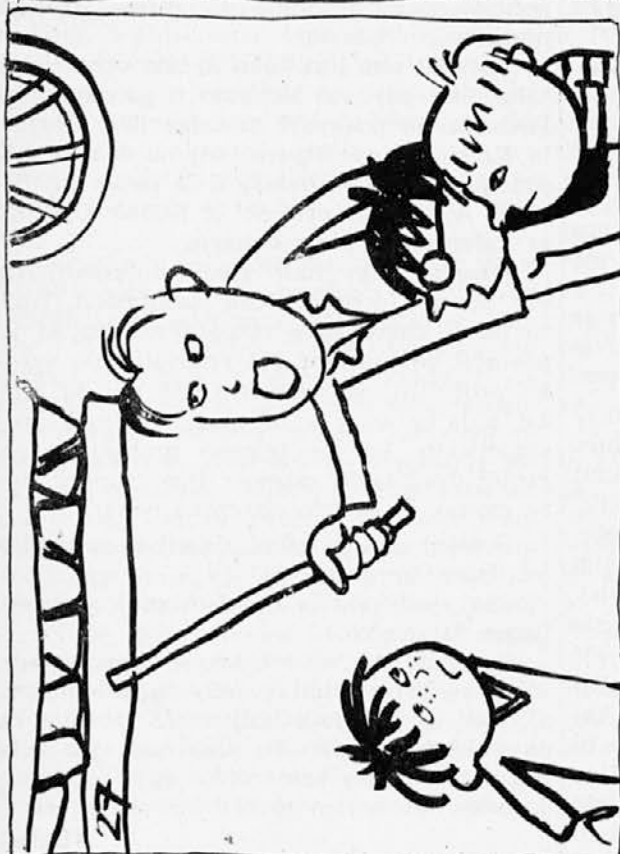
Piše TONE FORNEZZI

»Srečka? O kakšni srečki pa govoriš?« je prestrašen vprašal Peter.

»Kaj se delaš nevednega? O tisti, ki je bila v zadnji platnici!«

»Tega zares nisem vedel. Častna beseda! Iz knjig ne omare sem izmaknil tisto staro knjigo „Skrivnost lune“. Mislim sem, da je ne potrebuje nihče več, pa sem jo odnesel v antikvariat. Tisoč petsto din so mi dali zanjo.«

nivec, lažeš!»

»Ne boš menda trdil, da si dvesto petdeset tisoč zapravil za tiste orglice in sladkarije.« se je začuden razburjal Darko.

»Kakšnih dvesto petdeset tisoč? Vsi ste trapaisti. Tisoč petsto din sem dobil!« je prepričevalno rekel Peter.

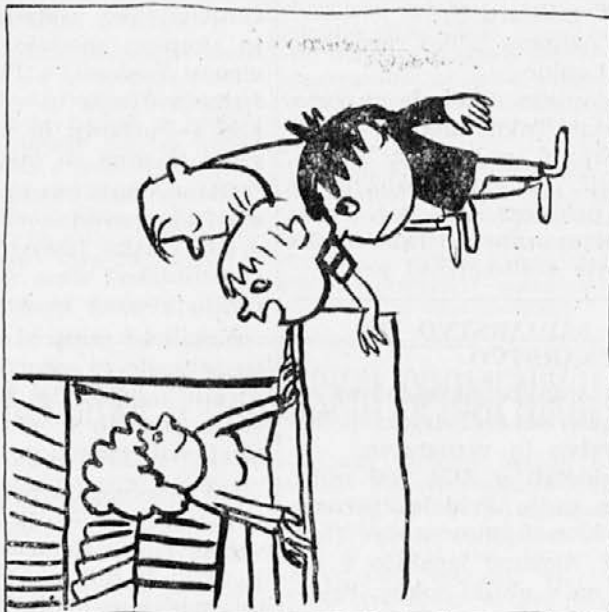
»Lažnivec lažniv!« je planil vanj Marko. »Misliš, da ne vemo, koliko je zadel naša srečka?«

27. Marko, jezen kot je bil, je razkačen udaril Petra po roki, stopil k skladovnici drv in potegnil iz nje bolj tanko metrsko poleno.

»Povej, kam si dal ostali denar, ali pa ti razbijem butico!« je pocedil Marko skozi zobe in dvignil poleno nad Petrovo glavo.

»Kar mi ga je ostalo, si mi ga že vzel.« je boječe dejal Peter in tiho zajokal.

»Kaj?« je zdajci presenečen vzkljknil Pik. »Laž-

ie zavrnila in stregla drugim kupcem. Nemirno so se prestopali pred pultom in čakali.

»Knjigo „Skrivnost lune“, stara in debela je.« je zdrčnil Marko.

»Aha, to je tisti stari, zajetni leksikon. Da, da, srominjam se. Tovarš, ki ste ga skoraj podrl med vrati, ga je kupil ravno pred vami.«

Marko, Darko in Pik so, kot da bi jih z bičem, planili na cesto.

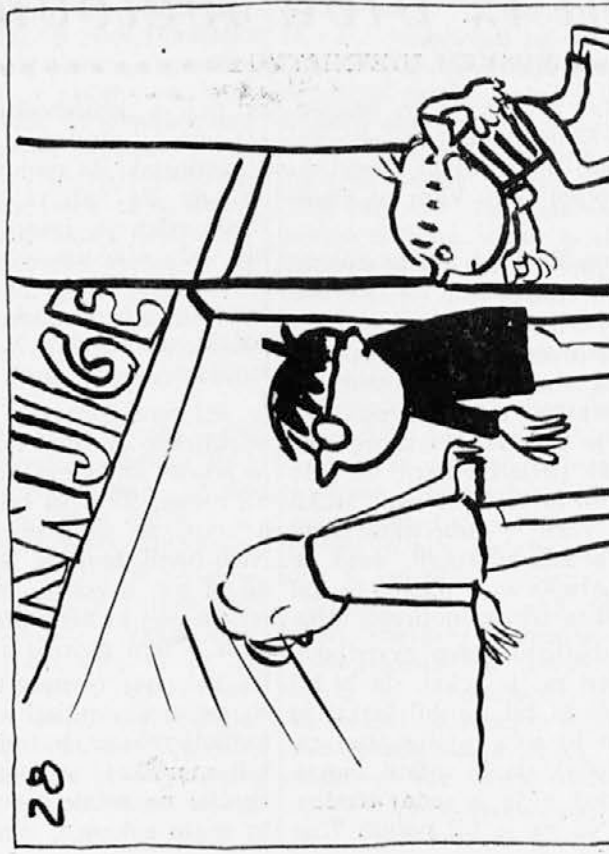

»No, no, smukljarija...« je bolj zastokal kot zagodrnjal možak, ker je bil v domačih suknjih copatah in mu je Darko skočil naravnost na prste.

»Oprostite, saj nisem nalašč.« je spustil za njim Darko in stekel za Markom in Fikom, ki sta se že gnetla ob prodajni mizi.

»Halo, tovaršica prodajalka!« so hiteli klicati vsi trije.

»Kar lepo počakajte, da pridete na vrsto.« jih

28. Peter je presenečen onemel, zakaj Marko, Darko in Pik so kot na povelje zdrveli na cesto. Tekli so ko, za stavo in se brez sapa zaustavili šele pred antikvariatom, veliko trgovino, ki je kupovala in prodajala stare knjige. Le za hip so obstali pred izložbo, potem pa so vsi trije hkrati planili v prodajalno. Med vrati so skoraj podrli starijšega možakarja, Darko mu je v nerodni naglici po nesreči stopil na nogo.